

Gazdasági kapcsolataink ereje

Több mint 16 milliárd értékű árucsera a Szovjetunióval

A magyar-szovjet külkereskedelmi kapcsolatok, a kétoldalú együttműködés mostanában tucatnyi olyan színnel gazdagodott, amely már középtávon is megváltoztatja eddigi, hagyományos árucserének szerkezetét. Amikor tavaly december közepén Moszkvában aláírták az 1976-1980. évi magyar-szovjet külkereskedelmi és fizetési megállapodást, már a múlt számainak pusztán megjelölése is jelezte a megnövekedett lehetőségeket. 1947-től 1975-ig több, mint százszorosára nőtt az országaink közötti forgalom értéke, sőt az 1971-75-ös 9,3 milliárd rubelre külkereskedelmi szállítási tervet is 1,8 milliárd rubellel teljesítették az érdekelt felek. Így azután nem hatott meglepetésként az új program sem: hazánk és a Szovjetunió 1980-ig több mint 16,5 milliárd rubel értékű árut szállít egymásnak.

Tekintsük át — ha csak vázlatosan is — az előtűnk álló öt év export- és importfeladatait. Kivételünk legfontosabb fejezete a gépipari termékek listája. 1980-ig évente több mint 6000 autóbust, 300 portáldarut, megközelítően 60 hajót és 75 uszódarut, számos élelmiszeripari és vegyipari gépsort adunk át partnerünknek, cserébe — annyi más között — 15 ezer ZIL teherautót, 200 ezer személygépkocsit, 35,3 millió tonna kőolajért és 6 millió tonna kőolajtermékért. Változatlanul jelentős könnyű- és élelmiszeripari kivitelünk. Egyedül a Tanninex külkereskedelmi vállalat 66 millió cipőt értékesíthet a szovjet piacon.

Ismerjük az arányt: 380—390 milliárd forintot kitevő évi nemzeti jövedelmünk több mint 40 százalékát a külkereskedelem csatornáin realizáljuk. Ugyanakkor legjelentősebb partnerünk a Szovjetunió, és összes forgalmunk egyharmada e relációra esik. Így azután minden 100 forintunkból 13—14 forint a magyar-szovjet árucseréből származik. Gazdaságainkat egyre több hosszútávú kooperációs szerződés köti össze, olyan megállapodások, amelyek nyomán a természetes árucseré helyébe mindinkább a gyártás- és gyártmányközvetítések lépnek. E fejlett külkereskedelmi és iparszervezési megoldások korábban sem voltak ismeretlenek együttműködésünk történetében, gondoljunk csak a timföld-alumíniumipari, vagy a Zsiguli-kooperációra. Am mostanában, a magyar és a szovjet kormány tudatosan szorgalmazza az ilyen típusú átfogó egyezmények megkötését, amelyek nélkül ma már nincs hatékony termelés, ütközés, modern gazdaság.

Az elmúlt esztendő végén Moszkvában 14 államközi egyezményt írtak alá országaink vezetői. Eszerint hosszú távra összekötötték a gépipar, az energetikai ipar, a mezőgazdaság több ágazatának fejlesztési programját. Egyebek között 1980-ig — szakosítva — 300 millió rubel értékben szállítunk szovjet partnerünknek automata távbeszélő faluközpontokat, átviteltechnikai és mikrohullámú berendezéseket, URH-rendszereket. A magyar ipar öt jelentékeny ipari bázisa, a Beloiannisz, a Magyar Hajó- és Darugyár, a Hajtómű- és Festőberendezések Gyára, a Csepel Autógyár, továbbá a Ganz-MÁVAG a jövőben

igen szoros kapcsolatokat épít ki a szovjet fejlesztő intézetekkel, az ipari és külkereskedelmi egyesületekkel. E program jegyében máris megkezdődtek a nagyszabású rekonstrukciók, termelésbővítő beruházások. Csepele például — rövidesen — már 20 ezer sebességváltóhoz szükséges alkatrész készülő, a Ganz-MÁVAG-ban pedig kibontakoznak a motorvonatok háromoldali — magyar-szovjet-csehszlovák — kooperációja.

És most, a legutóbbi, a múlt héten Budapesten befejeződött magas szintű tárgyalásokon, a magyar-szovjet gazdasági és műszaki tudományos együttműködési kormányközi bizottság 17. ülésén, ugyancsak e program jegyében írták alá két újabb kormányközi és öt tárcaközi megállapodást. Közülük a legjelentősebb dokumentum kétség kívül a hazánk területén létesítendő 4, összesen évi 7,8 millió tonna kapacitású szénbánya közös építéséről szól és arról, hogy országaink együttes erővel építenek fel Bicske közelében egy 1500 megawattos hőerőművet. A

KGST-országok által létrehozandó közös villamos energiabázis kialakítását segíti a már épülő 750 kilowattos távvezeték is Vinnyica és Albertirsa között. Ugyanígy, energia gondjainkat csökkenti az az újabb egyezmény is, amelyet a közös olefinprogram keretében kötöttünk. Új ásványolaj termékeket szállító vezeték épül a szovjet határtól a Tisza Kőolajfinomítógig. A 120 kilométeres csőrendszeren évente több mint 1 millió tonna benzint, illetve gázolaj érkezik a leninvárosi finomítóba.

Millió értékű anyagok, árukészletek, részegységek cserélnek gazdát, előre összehangolt hosszútávú és éves tervek alapján. Gazdaságunkat ezernyi eltérhetetlen kötelek fűzi a szovjet tudományhoz, iparhoz, kereskedelemhez, mint ahogy a szovjet gazdaság is mind erőteljesebben támaszkodik a magyar gyárak munkájára. Kölcsönös érdekünk ez a mind szorosabb együttműködés, s kölcsönös előnyünkre szolgál a határainkon átvelő kooperáció és szakosítás további kiteljesítése.

Szóbeli érettségi vizsgák

Szerdán országsszerte megkezdődtek — és június 22-ig tartanak — a szóbeli érettségi vizsgák. A középiskolákban tanulmányukat befejezők túlnyomó többsége, mintegy 47 ezer 700 fiatal vállalkozott az érettségi oklevél megszerzésére.

A gimnazisták négy tantárgyból maturalnak: kötelező tantárgy a magyar nyelv és irodalom, valamint a matematika, kötelezően választható a történelem, az idegen nyelvek, a fizika, a kémia, a biológia és a földrajz. Magyarból a diákok írásbeli is tettek, történelemből és földrajzból csak szóbelire van lehetőségük, a többi tantárgyból maguk dönthették el, hogy az írásbeli vagy a szóbeli vizsgaformát választják-e.

A nemzetiségi gimnáziumok tanulói nemzetiségi nyelv és irodalomból is érettségiznek.

A szakközépiskolák tanulói részére kötelezőek a magyar nyelv és irodalom, a szakmai elméleti tantárgyak és a szakmai gyakorlatok. Mindezek mellé kötelezően választhatnak egy, s szabadon még egy tárgyat a történelem, a politikai gazdaságtan, a matematika, a műszaki rajz, a fizika, a kémia és a biológia közül. Matematikából és műszaki rajzból csak írásbeli dolgozat megírására, történelemből és politikai gazdaságtanból csak szóbeli vizsgákra van lehetőség.

A tisztesség körvonalai

Nem hiába népszerű a tévé Jogi esetek sorozata. Ötletes jogpropagandája mellett, szórakoztatva csiszolja jogérzékünket: hogyan döntenék mi a bíró helyében? Elnézve az adásokat, sokszor készlet elismerésre bennünket, hogy a laikus véleményező többsége milyen okos jártasságot mutat a pragrafusok világában is. Legyen az ügy eltartási szerződés megszegése, örökbefogadási, munkajogi vagy garanciális vita, oly sokszor adhatunk jelest a nem szakértő hozzászólóknak, hogy az már mégis csak mond valamit az általános jogismeret szintjéről.

Valóban, a törvényismeret és törvénytisztlet széles körben csak ott élhet, ahol az állampolgárok minél nagyobb hányada szerez jártasságot a jog alkalmazásában. Van azonban e népszerű műsornak egy másik tanulsága is. Mégpedig az, hogy a legjobban szerkesztett és jogbölcsleltől áthatott pragrafusok sem képesek felőlni az emberi-társadalmi viszonyok, a kölcsönös helyzetek sokrétűségét, s így egy-egy érdekesebb ügyben kettős körvonalú esetkép alakul ki a néző tudatában. Az egyik, ahogyan a pragrafus bírál és kötelez, a törvény, a jogszabály, amelynek kereteibe az ügy tartozik. A másik, ahogyan az egyéni lelkiismeret és igazságérzet ítél, amely olykor nem illeszkedik szükségképpen és pontosan a pragrafushoz. Persze, a jó bíró, az emberi igazságot tisztelő jogász a legnehezebb esetekben, vagy majdnem minden esetben meg is találja azt a megoldást, amelyben a jog és igazság, törvény és humanum együtt haladnak. Minthogy azonban a peres ügyekben érdek áll szemben egy másik érdekl, a bizonyítás, a megítélés nem könnyű feladat, s ezért előfordul, hogy a pragrafusnak érvényt szerzünk ugyan, csak hogy az igazság csak sántán követi a jogot. Pontosabban szólva, az egyik fél a vitás ügyben jogszabályon belül cselekedett, s bírótlanlag nem is marasztalható el, annál inkább az erkölcs és a társadalmi igazság szempontjából.

Csak jelzésképpen néhány esettípus. Komoly következményekkel járó üzemi baleset történik, de még sincs igazi, személyében is elővehető felelős. A gondatlanság ugyan az üzemi körülményekben rejlik, viszont a bizonyítás során formális értelemben nem állítható az, hogy X. vagy Y. sértette meg a munkaköri vagy technológiai előírásokat. Vagy: tervezési és kivitelezési hibák adták át az elkészült lakásokat. Mire a dolgok kiderülnek, a lakók inkább keresik jogait, szinte lehetetlen a bonyolult alvállalkozói és kooperációs kapcsolatokból kihámozni, hogy ki tartozik felelősséggel, s következményeit így nem a hanyagságot, elkövetők, hanem a lakók viselik. Továbbá: nagy értékű, úgynevezett tartós fogyasztási cikket adnak el, de a garanciális feltételek olyan körmonfontan és homályosan vannak megfogalmazva, hogy érvényesítésükről adott esetben inkább lemond a vevő, semmint végigjárja a labirintusokat. Eltartási szerződést kötnek, amelyet forma szerint, durván nem sértenek meg. Annál inkább tartalmilag, a bánásmód, az emberi kapcsolatok minősége tekintetében. Egymás között osztja ki a prémiumot az összeszövetkezett érdekcsoport, de ügyelnek arra, hogy teteles rendelkezéseket formailag ne hájjanak át. Visszavágnak a bírálónak, de nem közvetlenül, hanem más alkalommal, bizonyíthatatlan összefüggésben, s az illető hiába keresi jogi úton az igazát.

De talán felesleges is a példát szaporítani: a joghatáron belül megsértett igazság is sérelem, s a lehetőség szerint gondoskodnunk kell róla, hogy mégis az igazság érvényesüljön.

Van erre lehetőség? Társadalmi méretekben igen is van. A kulcs: az általános tisztesség, amelynek szembe kell szegülnie azzal, ami e tisztesség elfogadott normáiba ütközik. Való igaz, hogy törvénnyel, joggal nem lehet minden emberi és társadalmi kapcsolatot és magatartást szabályozni. Az úgynevezett jogi hézagokat ki lehet és ki kell tölni megfelelő szabályozással (habár a túlszabályozás legalább olyan bajokat és manipulációs lehetőségeket idéz fel, mint a hiányos szabályozás), de legalább ilyen fontos, hogy a közérköcs normái töltsék ki azt az űrt, amit a legprecízebb pragrafus sem tud hézagmentessé tenni.

Magyarán: a tisztesség megsértésének is kell hogy legyenek társadalmi szankciói, főleg a megítélésben és elítélésben. Kell hogy legyenek következményei: a jogi és gazdasági mellett, erkölcsi is. Még kapitalista körülmények között is kialakult erre a — sajátos, merkantilista normáknak megfelelő — önvédekezés. Például, aki egyszer nem fizeti meg tartozását, az elveszti hitelképességét, egyetlen bank se hitelez többé neki. A mi szocialista társadalmi körülményeink között a hitelképesség nem szűkíthető le OTP-keretekre. De társadalmi-erkölcsi hitelképességre, az ezekhez kapcsolódó normák szilárdabb kialakulására annál nagyobb igényt kell formálnunk, mind az egyéni életben, mind a vállalatok és vállalatok, vagy vállalatok és személyek kapcsolatában. Ezért nem elég, ha valaki csupán azt igazolja, hogy „joghatáron belül” volt az adott ügyben. A döntő, mindnyájunk szempontjából mégis csak az, hogy „tisztességen belül” maradt-e.

F. N. I.

RÓZSA LÁSZLÓ

TALÁN TAVASZRA...

Tovább késik az új postaközpont átadása

Már megszoktuk a növekedés növekvő nehézségeit, hogy Szegeden hovatovább egy üzlet vagy egy raktár sem készül el a megígért időpontra. Föl-fölmelegszünk szép városunk folyamatos fejlődése láttán, de igencsak elborul a kedvünk, amikor mindenfelől késedelmes munkáról hallunk. Ugye mennyire tudunk örülni két évvel ezelőtti is, amikor illetékesek az új postaközpont közeli befejezését ígérték, s aztán kinevetjük magunkat, amiért késpénzünk vettük az építkező és szerelő vállalatok által jelzett határidőt!

A tapasztalatokon okulva óvatosan mertük most ismét megkérdezni, hogy mégis, mikor lehet ebben a városban a gutatús veszélye nélkül telefonálni? A Szegedi Postaigazgatóság vezetői együtt izgulnak, sőt mérgeződnek a lakossággal, s úgy láttuk, nagyon-nagyon szeretnének pozitív választ adni nemcsak a készülékeknek idegeskedőknek, hanem a már mintegy 6 ezer új igénylőnek is. Megkaptuk egyik jelentésüket, amelyben a többi között ez olvasható: „Teljesen megnyugtató az lenne, ha pontos információkat kapnánk a központi üzemkész állapotát illetően egyrészt a további munkák megnyugtató ütemezése miatt, másrészt a telefonra várakozók felelősséggel történő informálása érdekében.” Tehát „isten kezében vannak”, mint mondani szokás, vagyis lényegében éppúgy képtelenek egyértelmű és pontos választ adni, mint az utca laikus embere.

Röviden az új postaműszaki létesítményről annyit, hogy ez lesz a Szegedi Postaigazgatóság legnagyobb beruházása, amelynek költségei meghaladják a félmilliárd

forintot. Ebből az összegből 250 milliót költenek az épületekre, több mint 150 milliót a távbeszélőgépek és berendezések telepítésére, 76 milliót pedig a telefonhálózat korszerűsítésére és bővítésére. A két ütemben megvalósítandó beruházáson belül elsődleges cél természetesen a telefonszolgáltatás fejlesztése, másodlagos az irodaház és az ezer adagos önkiszolgáló étterem felépítése. Pontosán két évvel ezelőtti a műszaki helyiségeket már át tudták adni a Beloiannisz Híradástechnikai Gyárnak a berendezések szerelése végett. Az 1973. októberében megkötött vállalkozási szerződés ugyanis úgy szövegezte, hogy 1975. december 31-ig a gyár üzemkész állapotban átadja a Püspök utcai 11 ezer állomásos központi és a város környékére tervezett kisebb automata központokat.

Ebből — mint ismeretes — nem lett semmi. S az okozta a legnagyobb gondot, hogy a BHG a teljesítési határidő lejártá után többszöri felkérés ellenére sem állapított meg újabb határidőt. Érthető, hogy a posta ilyen helyzetben segítséget kért párt és állami szervektől. A BHG illetékes vezetői erre tekintélyes fórum előtt kijelentették, hogy „a távbeszélő központok üzembe helyezésére 1976. augusztus 20-ig sor kerülhet”. S most, alig több mint két hónappal augusztus 20. előtt azt mondják a Szegedi Postaigazgatóságon, hogy „a magunk részéről a helyzetet értékelve kénytelenek vagyunk lerögzíteni, hogy erre reális lehetőség nincs”. Szép kis perspektíva! Noha a Püspök utcai helyi központ szerelése szinte teljesen befejeződött, sőt a

helyközi automata központ kábeleit is bekötötték ez év áprilisában, a többi munka elvégzése az úgynevezett jelző sávok szállítástól függ. A posta arra törekszik, hogy az év végére befejezzék például az új erősítő állomás és a táviróközpont építését, a kábelhálózat rekonstrukcióját és bővítését, hogy ezek ne akadályozhassák a BHG munkáját.

A posta vezetői igyekeznek reális képet kapni a beruházás teljes befejezéséről, hogy a lakosságot megfelelően tájékoztathassák. Most az a helyzet, hogy mivel a műszaki épület lényegében elkészült, idén, november 7-re szeretnék átadni a főközpontot. Mivel azonban a BHG „hozzáállása” még most sem a legbiztosabb, sokkal valószínűbb a december végi, sőt még inkább az 1977 első negyedévi átadás. Akkor állítólag időkorlátozás nélkül lesz lehetséges a távhívás, s a zavartalan helyi beszélgetéseket három perccel számolja és díjazza a posta. Addig azonban várunk kell türelemmel, illetve telefonálás előtt nem árt bevenni valamilyen nyugtatót.

Élénkség a tónál

A Balatonnál a javuló időjárás hatására megjelent a napokban sorra megnyílnak a gyermekudulók és diákok tömegeitől voltak hangosak a MÁV szerelvényei. Az iskolai év befejeztét követő napokban — mint minden nyáron — idén

is tömegessé vált a nagyobb üdülőtelepek forgalma. Ezekben a napokban sorra megnyílnak a gyermekudulók és diákok tömegeitől voltak hangosak a MÁV szerelvényei. Az iskolai év befejeztét követő napokban — mint minden nyáron — idén

Több fehérnemű

Mintegy 18 millió darab női, férfi- és gyermekfehérneműt készítenek 1976-ban a Habszélyem Kötöttárugyár kazincbarcikai gyáregységében. 1974-hez viszonyítva tavaly 18 százalékkal, az idén pedig mintegy 8 százalékkal több fehérnemű készül.